

Kuivakäymälä – järkevä valinta

KAAKKOIS-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS
SYDÖSTRA FINLANDS
MILJÖCENTRAL

Miksi kuivakäymälä?

- Ei kuluta vettä lainkaan tai hyvin vähän (mallista riippuen)
  - taloudellinen
  - erittäin hyvä sellaisiin kohteisiin, joissa on ongelmia kaivoveden riittävyuden kanssa
- Kiinteistön jätevesien puhdistustarve vähenee
  - syntyy pelkästään harmaita jätevesiä (pesuvesiä), joiden puhdistaminen on helpompaa ja edullisempaa
  - monissa paikoissa viemäriverkoston ulkopuolella (rannat, pohjavesialueet ym.) wc-jätevesille vaaditaan umpikaivo, jonka tyhjentäminen on kallista

Miksi kuivakäymälä 2?

- Ravinteet saadaan kiertoon
  - ihminen tuottaa vuodessa n. 500 l virtsaa, joka sisältää runsaasti typpeä ja fosforia sekä kaliumia eli puhdasta lannoitetta!
  - keinotekoinen fosforilannoite valmistetaan mm. louhoksista saatavasta apatiitista
    - louhoksilla on huomattavia ympäristövaikutuksia
    - uusiutumaton luonnonvara
  - typpilannoitteen valmistukseen kuluu runsaasti energiaa
    - yhden kotitalouden vuodessa tuottaman käymäläjätteen typpimäärän tuottamiseen kuluu 50 l öljyä

Nykyaikaa: kuivakäymälä sisätiloihin

- Nykyaikaiset kuivakäymälät voidaan sijoittaa lämpimiin sisätiloihin
  - monia eri malleja, joista voi valita itselle parhaiten sopivan
  - vastaavat käyttömukavuudeltaan vesivessaa, mutta vaativat käytön opetteluja ja säännöllistä huoltoa
- Kompostoivat
- Virtsan erottelevat
- Polttavat
- Pakastavat

Suursäiliömalli (esim. Multrum)

- vaativat riittävän korkean ja lämpimän kellaritilan tms.
- ei käytetä vettä lainkaan huuhteluun
- ei erottele virtsaa
- suotonesteen erottelu turpeen läpi
- riittävä ilmanvaihto (mielellään sähkötuuletin)
- suuri kapasiteetti, soveltuu jatkuvaan käyttöön
- vaatii vähän huoltoa, tyhjennys jopa useiden vuosien välein
  - jopa 90 % käymäläjätteestä hajoaa hiilidioksidiksi ja vesihöyryksi pitkällä aikavälillä

Vaihtosäiliömalli (esim. GreenToilet, Raita)

- vaativat myös alapuolelle tilaa astiaa ja huoltoa varten, ympärivuotisessa käytössä tilan tulee olla lämmin
- ei käytetä vettä lainkaan huuhteluun
- ei erottele virtsaa
- suotonesteen erottelu
- riittävä ilmanvaihto (mielellään sähkötuuletin)
- kapasiteettia voidaan lisätä hankkimalla lisää vaihtosäiliöitä
  - säiliön täytyessä se vaihdetaan tyhjään ja täysi säiliö jätetään kompostoitumaan
- huolto on hygieenistä
- soveltuu myös ulkokäymäläksi vaikka yleisökohteisiin

”Karusellit” (esim. Ekolet)

- vaativat myös alapuolelle tilaa astiaa ja huoltoa varten, ympärivuotisessa käytössä tilan tulee olla lämmin
- ei käytetä vettä lainkaan huuhteluun
- ei erottele virtsaa
- suotonesteen erottelu
- riittävä ilmanvaihto (mielellään sähkötuuletin)
- säiliössä useita lokeroita, yhden lokeron täytyessä säiliötä käännetään
  - tyhjennys, kun karuselli on ”kiertänyt” tarpeeksi
- soveltuu myös ulkokäymäläksi vaikka yleisökohteisiin

Virtsan erottelevat (esim. Biolet, Separett)

- virtsa kerätään istuimen etuosassa olevaan maljaan tms. ja johdetaan säiliöön – vaatii hieman opettelua ja ohjeistuksen vieraille!
- virtsa saadaan hygieenisesti eroteltua ja hyötykäyttöön
- uloste kerätään omaan säiliöön (ilmanvaihto)
  - täysi säilö vaihdetaan tyhjään
  - hygienisointi (n. 6 kk) ja kompostointi
- voidaan asentaa esim. talon ryömintätilaan, tilan ei tarvitse olla lämmin koska jätettä ei kompostoida paikalla

Piensäiliömallit (esim. Naturum, BioLet)

- virtsan / suotonesteen erottelu mallista riippuen
  - voidaan johtaa säiliöön, jätevesijärjestelmään tai viemäriin mallista riippuen
    - virtsan voidaan huuhdella vedellä, bideesuihkun käyttö mahdollista
- uloste kerätään tyhjennettävään säiliöön, jossa se kompostoituu → jälkikompostointi
  - myös nesteen haihduttavia malleja, haihtumista nopeutetaan sähkövastuksella
- ilmanvaihto
- asennetaan lattian päälle, ei tarvitse huoltotilaa alapuolelle
  - käyvät vaikka kerrostaloihin!
- vaativat tiheämpää huoltoa (tyhjennys)
- jotkut mallit hieman monimutkaisia...

Biohalo

Polttavat käymälät (esim. Incinolet)

- polttaa korkeassa lämmössä käymäjätteen tuhkaksi
- kuluttaa sähköä ja erityisiä jätepusseja
- voidaan asentaa helposti melkein mihin vain (230V sähköliittymä ja poistoilmaputki ulos tarvitaan)
- käymäläjätteen poltto ei ole ekologisesti kovin suositeltavaa

Pakastavat käymälät (esim. Privetti)

- käymäläjäte pakastuu välittömästi, toimintavarma
- tyhjennys käytön mukaan (viikoittain) → kompostointi
- vie sähköä
- voidaan asentaa melkein mihin vain

Kuvia kuivakäymälöistä Biohalo

Kuvia kuivakäymälöistä Biohalo

Kuvia kuivakäymälöistä Biohalo

Ulkokäymälä

- Kesämökille!
- Kakkos-/kesäkäymäläksi vakituisiin asuntoihin haja-asutusalueilla yms.
  - käymälän voi sijoittaa sinne, missä touhutaan!
- Toiminta perustuu yleensä kompostointiin ja suotonesteen erotteluun. Oikeanlainen ilmanvaihto on tärkeä toiminnan kannalta!
- Markkinoilla useita eri malleja, kotimaisia valmistajia mm. Biolan, Ekolet, Europlast, Kopli, KS-Pelti, Pikku-Vihreä, Raita Environment
  - valinnassa ei kannata tyytyä ensimmäiseen rautakaupan hyllyltä löytyvään malliin, sillä vaihtoehtoja on monia
  - voidaan hankkia pelkkä "laite" tai koko paketti käymälärakennuksineen
  - lisätietoja valmistajista ja jälleenmyyjistä www.biohalo.fi

Yksinkertaisesti:

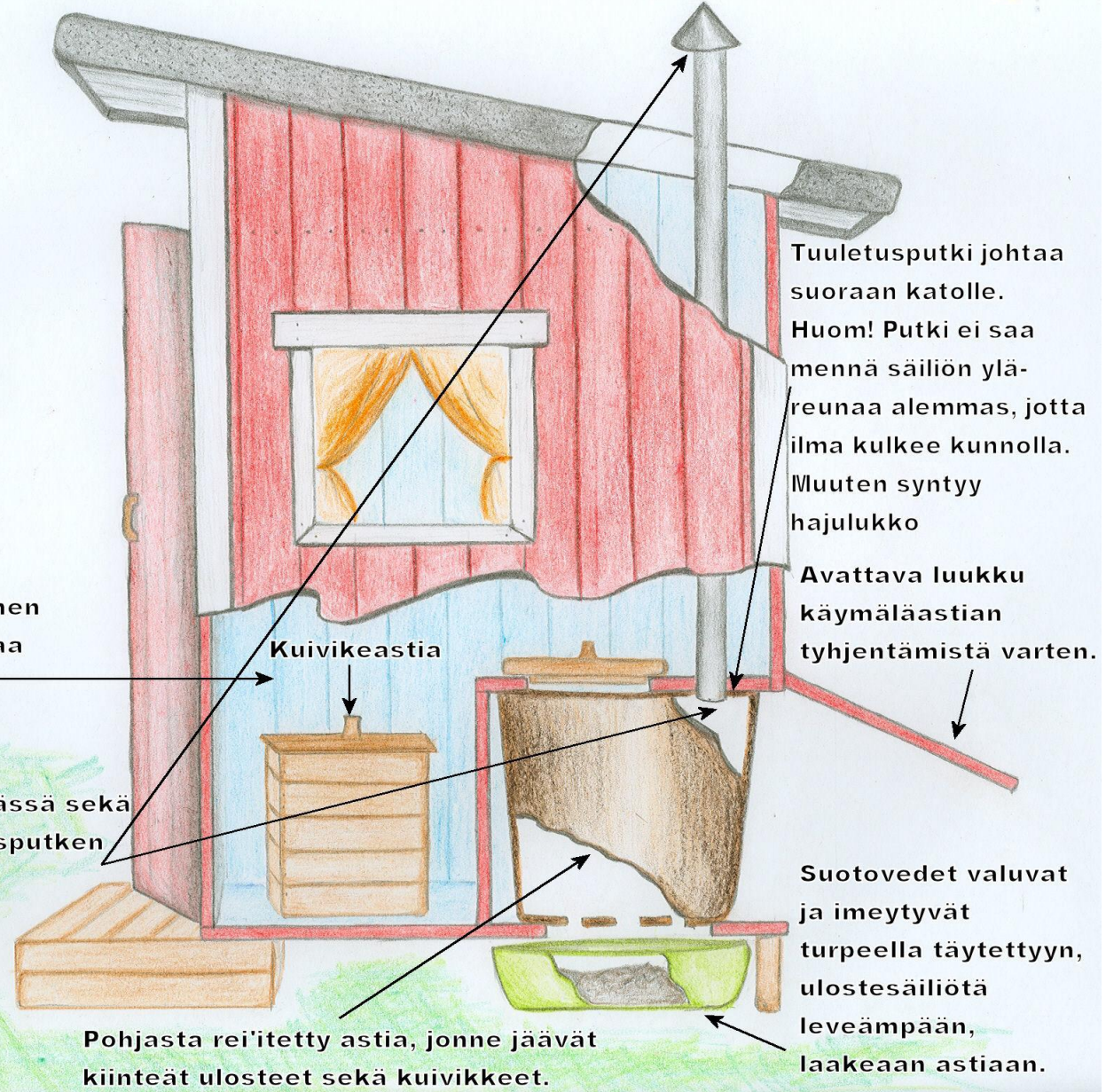
Vanhan ulkokuussin muuttaminen kompostoivaksi kuivakäymäläksi:

Käsienpesupaikka on hyvä sijoittaa kuivakäymälän lähelle.

Vaaleansininen väri karkottaa kärpäsiä.

Kärpäsverkko putken päässä sekä tiiviit istuimen ja tuuletusputken saumat takaavat hyvän ilmanvaihdon ja estävät kärpästen pääsyn käymäläjäteastiaan.

Tuuletusputki johtaa suoraan katolle. Huom! Putki ei saa mennä säiliön yläreunaa alemmas, jotta ilma kulkee kunnolla. Muuten syntyy hajulukko

Avettava luukku käymäläastian tyhjentämistä varten.

Suotovedet valuvat ja imeytyvät turpeella täytettyyn, ulostesäiliötä leveämpään, laakeaan astiaan.

Pohjasta rei'itetty astia, jonne jäävät kiinteät ulosteet sekä kuivikkeet.

Kuivikeastia

Kuvia kompostoivista ulkokäymälöistä:

Kuvia kompostoivista ulkokäymälöistä:

Kuivakäymälän valinta

- Tarve
  - ympärivuotinen / kesäaikainen käyttö
  - laitteen mitoitus käyttömäärän mukaan, arvio mieluummin ylä- kuin alakanttiin
- Käytössä oleva tila
  - monet mallit tarvitsevat lämmintä tilaa ”lattian alle” (ympärivuotisessa käytössä olevat sisäkäymälät)
  - riittävästi tilaa huoltotoimille (tyhjennys)
  - jälkikompostointi riittävän lähelle (huomioi myös talviolosuhteet)

Kuivakäymälän valinta 2

- Kunnan jätehuolto-, rakennus- terveydensuojelu- tai ympäristönsuojelumääräykset
  - saattavat koskea kuivakäymälän rakentamista ja käymäläjätteen käsittelyä ainakin taajama-alueilla
  - joissain kunnissa ilmoitusvelvollisuus
- Raha
  - yksinkertaisen toimivan mallin voi rakentaa itsekin ilman suurempia kustannuksia mielikuvitusta käyttämällä
  - hienommat laitteet maksavat enemmän
- Muista myös käsienpesupaikka!

Kuivakäymälän käyttö

- Perehdy valitsemasi mallin käyttöohjeisiin
  - perehdytä perhe käyttöön!
- Muista kuivikkeen käyttö
  - tulee olla aina saatavilla!
  - voidaan käyttää kaupallisia tuotteita tai valmistaa itse, esim. puru-turve-hake –seos on hyvä (turpeen tulee olla raakaturvetta = halvinta)
  - ei kalkkia tai kemikaaleja kuivakäymälään – tappaa pöpöt ja kompostoituminen pysähtyy → haju
  - markkinoilla on myös erilaisia jätteen hajoamista nopeuttavia ”ihmeaineita” – käyttö ei ole yleensä tarpeellista, mutta poikkeustilanteissa voi olla hyvä ensiapu
- Ei muovia tai muuta hajoamatonta jätettä kompostoivaan kuivakäymälään!
  - varaa roskis käymälätilaan

Kuivakäymälän käyttö 2

- Biojätteitä voi kompostoida kuivakäymälässä
  - sisäkäymälässä varauksella, sillä elintarvikejätteet saattavat houkutella kärpäsiä
- Jos ilmanvaihto toimii sähköllä, täytyy myös se muistaa kytkeä päälle käytön yhteydessä
- Vieraita varten hyvät käyttöohjeet käymälän seinälle! ”Kädestä pitäen” opastus voi olla tarpeen ainakin erikoisemmissa malleissa.

Kuivakäymälän huolto

- Tyhjennysväli riippuu laitteesta
  - esim. suursäiliömalleilla voi olla useita vuosia
- Virtsa-/suotonestesäiliö tyhjenetään tarvittaessa
- Huoltotoimia kannattaa miettiä jo suunnitteluvaiheessa – tulee käydä helposti
- Normaali siivous, vettä ei käytetä kuin pikkuisen
  - suihkutetaan suihkepullolla vettä ja pesuainetta
- Kuiviketta tulee olla saatavilla

Kärpästen torjunta

- Kärpästen torjunnassa ennaltaehkäisy tärkeää
  - Jos kärpäset pääsevät pesiytymään kuivakäymälään, niiden hävittäminen voi olla hankalaa
  - Kärpäset lisääntyvät käymäläjätteessä
- Verkot kaikkiin ilma-aukkoihin
  - Ilmanvaihtoputken ylä- ja alapääät suojattava
- Jos kuitenkin havaitset kärpäsiä...
  - Biohajoavat torjunta-aineet (esim. pyretriini)
  - Kärpäsansat (esim. sähköllä toimivia)
  - Kuivikkeen vaihto saattaa myös tepsyä

Käymäläjätteen käsittely

- Kompostointi
  - Yleensä käymälästä tyhjennetty jäte on ehtinyt kompostoitua osittain
  - Käymäläjätteen kompostointiin riittää n. 1 vuosi
    - talvella kompostoituminen on hyvin hidasta
  - Jälkikompostointi voidaan suorittaa esim. lehtikompostikasassa, alle reilu risupatja
    - ei vaadi juuri hoitoa (voi kastella jos kuivuu liikaa)
  - Käymäläjätettä ei saa haudata maahan!
    - pohjavesien ja kaivojen pilaantumisen vaara

Käymäläjätteen hyötykäyttö

- Kompostoitu käymäläjäte (tavallisesta kompostikäymälästä, jossa ei ole virtsanerottelua)
  - hyvin kompostoitunut massa näyttää ja tuoksuu mullalle
  - voidaan sekoittaa puutarhakasvien kasvualustaan, toimii maanparannusaineena ja lannoitteena
  - käymäläjättekomposti on tutkimuksissa todettu hygieenisesti moitteettomaksi
    - suoraan syötävälle kasveille (esim. salaattit) käyttöä ei kuitenkaan suositella...
  - voidaan käyttää katteena perennoilla ja marjapenssilla yms.

Käymäläjätteen hyötykäyttö

- Erikseen kerätty virtsa on lähes steriiliä
- Virtsa on erittäin hyvä ravinneliuos
  - enemmän ravinteita (typpeä ja fosforia) kuin ulosteessa
  - ravinteet kasveille käyttökelpoisessa muodossa
- Talvella virtsa täytyy varastoida
- Laimennus poistaa liikalannoitusriskin
  - laimennus vedellä 3:1 tai 10:1 (1 litra virtsaa 3-10 litraan vettä)
- Levitys esim. kastelukannulla
  - perusohje 1-1,5 litraa laimentamatonta virtsaa / 1 m² kasvukauden aikana

Käymäläjätteen hyötykäyttö

- Suotoneste (ylimääräinen neste kompostikäymälästä, joka kerätään säiliöön) sisältää ravinteita
- Ei ole tuoreena hygieenistä (valunut ulostemassan läpi)
- Voidaan imeyttää turpeeseen
  - kompostointi, kuten käymäläjätteellä
  - käyttö maanparannukseen
- Suotonestettä voidaan käyttää esim. kompostin "tehoaineena"
- Voidaan myös käyttää suoraan lannoitteena koristekasveille (ei elintarvikekasveille)
- Suotonestettä käsiteltäessä tulee olla suojakäsineet
  - käsien huolellinen pesu käsittelyn jälkeen

Jos kuitenkin halutaan vesivessa...

- Markkinoilla on vähän vettä käyttäviä käymälöitä:
  - Alipainekäymälät
    - vettä käytetään pieniä määriä huuhteluun (n. 1 dl/kerta)
  - Muut vähän vettä käyttävät käymälät
    - veden kulutus mallista riippuen 0,2-4 l /kerta

Lisätietoja

- www.biohalo.net
- www.huussi.net

Lähteet

- Käymäläseura Huussi ry, Kuivakäymälän hoito ja käymäläjätteen käsittely - kasvuvoimaa käymäläjätteestä
- Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 1 /2005, Annalena Sjöblom, Västanfjärd - päästötön kunta, Turku 2005